

مقایسه عملکرد بانک های دولتی و خصوصی

دکتر حسین خنیفر^۱

دکتر رضا تهرانی^۲

دکتر محمدجواد محقق نیا^۳

زینب بزاز^۴

چکیده

در دهه های اخیر بانک های تجاری جهان، با روند جهانی شدن و نگرش پیدایش مشتری مداری مواجه بوده و بر اساس آن تحول و تغییرات اساسی را تجربه کرده اند. یکی از راه ها مقابله با این شرایط، خصوصی سازی است. هدف از تحقیق حاضر بررسی و مقایسه عملکرد مالی بانک های تجاری دولتی و خصوصی در چارچوب شرایط موجود بر اساس ابعاد مدل CAMEL، در دوره زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ است. نمونه آماری این تحقیق شامل ۴ بانک تجاری دولتی و ۴ بانک تجاری خصوصی است که به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شده اند. اطلاعات مورد نیاز این تحقیق نیز از صورت های مالی سال های مورد بررسی بانک های نمونه استخراج شده است. طبق آزمون کلموگورف-اسمیرنف مشخص شد که توزیع نمونه نرمال است بنابراین برای تجزیه و تحلیل فرضیات تحقیق از آزمون میانگین دو جامعه (آزمون T) استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون های آماری نشان دهنده عملکرد بهتر بانک های خصوصی در بعد نقدینگی و عملکرد درآمدها و عملکرد بهتر بانک های دولتی در بعد کیفیت مدیریت است. و از دیگر ابعاد تفاوت معناداری مشاهده نشد. همچنین نتایج حاصل از آزمون فرضیه اصلی، تفاوت معناداری در عملکرد بانک های دولتی و خصوصی نشان نداد. لذا بانک های خصوصی باید در تلاش برای بهبود عملکرد مدیران خود باشند. در همین راستا راهکارهایی برای بهبود عملکرد مدیریتی بانک ها در قالب پیشنهاد ارائه شده است.

واژگان کلیدی: کفایت سرمایه؛ کیفیت درآمدها؛ کیفیت مدیریت؛ عملکرد درآمدها؛ نقدینگی.

---

۱. عضو هیات علمی دانشکده مدیریت پردیس قم، دانشگاه تهران

۲. عضو هیات علمی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

۳. عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبایی

۴. دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی پردیس قم، دانشگاه تهران

مقدمه

صنعت بانکداری در جهان، در دو دهه اخیر به طور چشمگیری تغییر یافته است. تحول فرایند تکنولوژی و جهانی شدن خدمات مالی، بانک ها را در معرض افزایش فشار رقابتی و تمرکز در جهت بهسازی سازی عملیات و بهره وری قرار داده است که اغلب از طریق ادغام ها و هدف گذاری ها صورت می گیرد (Fiorentino, et al., 2009, p.1). با افزایش ضعف های عملکردی بنگاه های دولتی در این سال ها، دولت ها و اقتصاددانان به خصوصی سازی روی آوردند. نگرش غالب در این مورد این است که خصوصی سازی از طرق مختلف می تواند بهبود کارایی و عملکرد بنگاه های مختلف اقتصادی را موجب شود. در سال های اخیر واگذاری بانک های دولتی به بخش خصوصی از برنامه های اصلی خصوصی سازی در کشورهای مختلف دنیا بوده است (لشکری و هژبرالساداتی، ۱۳۸۹، ص ۱۳۵). در کشور ما نیز موضوع خصوصی سازی از اواسط دهه ۷۰، مطرح شد، با اینحال ولی مجوز تأسیس مؤسسات اعتباری و بانک های خصوصی در کشور، در سال ۱۳۷۹ داده شد (مجتهد و محرابی، ۱۳۸۷، ص ۱۰۳). بانک ها، به ویژه، بانک های تجاری به عنوان مهمترین جزء صنعت بانکداری با توجه به نقش زن ها) در سیستم اقتصادی کشورها (Yang & Zhao, 2009, p.562) و نقش تعیین کننده آن ها در تسریع توسعه، دولت ها، سعی می شود تا با واگذاری مالکیت بانک ها، در وهله اول موجبات افزایش کارایی و بهبود شاخص های عملکردی آن ها و در نهایت تسریع رشد اقتصادی کشور فراهم گردد (لشکری و هژبرالساداتی، ۱۳۸۹، ص ۱۳۵).

در چار چوب رابطه با سنجش شاخص های عملکردی، بررسی عملکرد مالی بانک ها از اهمیت ویژه ای برخوردار است (غیور، ۱۳۸۸، ص ۳). برای بررسی عملکرد مالی سازمان های مالی دامنه وسیعی از شاخص ها از گزارش های مالی این سازمان ها قابل دسترسی است. اما معیارهای مهم در تعیین سازگاری و سلامت یک سازمان مالی به عنوان واسطه هایی عمل می کنند که توانایی، سودآوری و وضعیت نقدینگی آن سازمان را بسنجند. از معیارهای مختلف کمیته نظارت بر بانکداری بازل^۱ در سال ۱۹۸۸ معیارهای مدل CAMEL^۲ را برای بررسی سازمان های مالی پیشنهاد داده است (ADB, 2002, P.11). مدل CAMEL مدلی مناسب و ساده برای ارزیابی مالی و سنجش مدیریتی سازمان ها است (Kouser &

^۱. نهاد بین المللی نظارت بانکی که مرکب از نمایندگان ارشد بانک های مرکزی تعدادی از کشورهای صنعتی دنیا، از جمله کشورهای زیر است: آلمان، انگلستان، ایتالیا، فرانسه، آمریکا، سوئیس، سوئد، ژاپن و کانادا. مقر این نهاد در شهر بازل سوئیس قرار دارد و هر سه ماه یکبار جلسات آن تشکیل می شود (عباسقلی پور ۱۳۸۹، ص ۲۹).

^۲. CAMEL: Capital adequacy, Assets quality, Management quality, Earnings, Liquidity

(Saba,2012,p.67). لذا در این پژوهش از مدل CAMEL برای سنجش و مقایسه عملکرد مالی بانک‌های تجارتي دولتي و خصوصي استفاده شده است.

بیان مسأله

در دنیای امروزی بانک‌ها در همه کشورهای جهان نقش کلیدی دارند و سیاست‌ها و استراتژی‌های آن‌ها در توسعه اقتصادی، ایجاد اشتغال، کنترل سطح قیمت‌ها، درآمد ملی و غیره مؤثر بوده است (کاظمی، ۱۳۸۷، ص ۲). از میان انواع بانک‌ها، بانک‌های تجاری مهم‌ترین جزء صنعت بانکداری است که مستقیماً ظرفیت توسعه پایدار صنعت بانکداری را از طریق کارایی عملیاتی و سطح ریسک منعکس می‌کند (Yang & Zhao,2009,p.562). در دهه‌های اخیر بانک‌های تجاری در جهان با روند جهانی شدن و پیدایش نگرش‌های مشتری‌مداری مواجه بوده و بر اساس آن تحول و تغییرات اساسی را تجربه کرده‌اند (کاظمی، ۱۳۸۷، ص ۲). لذا با توجه به پیشرفت تکنولوژی و رقابتی‌تر شدن صنایع، ایجاد زمینه‌ای برای همگام شدن با این تغییرات ضرور است. خصوصاً سازی^۱ زمینه‌ای را برای افزایش رقابت میان مؤسسات گوناگون فراهم می‌آورد، این مقوله کارایی مؤسسات را نیز افزایش می‌دهد (نوری نسب، ۱۳۸۹، ص ۳۰). در ایران نیز خصوصاً سازی چه قبل و چه بعد از انقلاب سال ۵۷ همواره در برنامه‌های توسعه مورد توجه قرار گرفته است (هوشمند و دیگران، ۱۳۸۹، ص ۷۸). و ضوابط مربوط به تأسیس بانک غیردولتی در ۲۹ ماده و ۹ تبصره، در نهمد و چهل و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۷۹/۹/۲۰ شورای پول و اعتبار به تصویب رسید (بهمنی و بهمنی، ۱۳۸۵، ص ۷۲) و از آن زمان موضوع خصوصاً سازی به طور جدی دنبال شده است.

البته بررسی افزایش سودآوری کارایی عملیات بانک‌ها مستلزم سنجش و تحلیل کارایی عملیات بانک‌ها است. بنابراین اساسی‌ترین گام در بهبود "عملکرد" و "بهره‌وری"، اندازه‌گیری آن‌ها است (کاظمی، ۱۳۸۷، ص ۵).

بررسی عملکرد مالی بانک‌ها نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا که آثار تمام فعالیت‌های بانکی به نحوی در صورت‌های اساسی مالی نمود می‌یابد و بدین صورت قابل ارزیابی است (غیور، ۱۳۸۸، ص ۳).

اخیراً یک تکنیک قضاوتی خوب به نام رتبه‌بندی CAMEL به طور گسترده‌ای برای ارزیابی عملکرد مالی سازمان‌ها بویژه بانک‌ها، مورد استفاده قرار گرفته است (Nimalathan,2008,p.142).

---

^۱ Privatization

و استفاده از معیارهای مدل CAMEL برای بررسی یک سازمان مالی توسط کمیته نظارت بر بانکداری بازل در سال ۱۹۸۸ پیشنهاد شده است (ADB, 2002, P.11). از آن سال به بعد بانک های تجاری ایالات متحده از این مدل برای بررسی عملکرد مالی خود استفاده کردند.

این روش در زمره نگرش های مدرن ارزیابی عملکرد طبقه بندی می شود (حسین زاده بحرینی و دیگران، ۱۳۸۷، ص ۱۲). و بیشتر در کشورهای خارجی معمول بوده و به تازگی مورد توجه بانک های کشورمان قرار گرفته است. لذا مستلزم بررسی های بیشتری است.

خصوصی سازی به عنوان روشی برای رقابت پذیری بانک ها و افزایش کارایی و بهبود عملکرد آن ها در حال اجرا است. لذا در این بررسی با استفاده از مدل CAMEL در پی آنیم که معلوم شود که آیا خصوصی سازی در ایران عامل بهبود عملکرد مالی بانک های تجاری بوده است یا خیر؟ برای این کار، عملکرد بانک ها بر اساس ابعاد مدل CAMEL یعنی کفایت سرمایه، کیفیت دارایی ها، کیفیت مدیریت، عملکرد درآمدها و نقدینگی بررسی و وجود تفاوت معنادار بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی سنجیده می شود. و در نهایت با اطلاعات بدست آمده به دنبال پاسخ به این پرسش هستیم که آیا به طور کلی تفاوت معناداری بین عملکرد مالی بانک های تجاری دولتی و خصوصی وجود دارد یا خیر؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

در جهان امروز عملیات بانک ها به عنوان مهمترین فعالیت اقتصادی هر نظام اقتصادی تلقی می شود. هر فعالیت که مستلزم کسب سرمایه و منابع مالی باشد، بی تردید به دخالت بانک ها و مؤسسات مالی نیازمند است (حقیقت و نصیری، ۱۳۸۲، ص ۱۳۷). بنابراین بانک ها نقش مرکزی را در اقتصاد بازی می کنند (Fethi & Pasiouras., 2010, p.189).

وجود یک نظام بانکی غیر کارا در یک کشور توسعه یافته یا در حال توسعه نه تنها موجب بی ثباتی مالی آن در کشور می گردد بلکه اثرات مخرب بین المللی نیز خواهد داشت. (کاظمی، ۱۳۸۷، ص ۵). البته نقش بانک ها در کشورهای در حال توسعه اهمیت بیشتری پیدا می کند زیرا پایین بودن میزان درآمد سرانه از یک سو و میل بالای مصرف از سوی دیگر موجب می شود تا میزان پس اندازها و منابع مالی برای تجهیز سرمایه ها اندک و پراکنده باشد. بنابراین بانک ها نقش مهم تری را برای تأمین مالی و تخصیص مطلوب آن به سرمایه گذاری های مولد ایفا می کنند (غیور، ۱۳۸۸، ص ۳). مع هذا به دلیل ساختار و ویژگی خاص این اقتصادها، مدیریت و مالکیت دولتی این مؤسسات از عوامل مهم محدودکننده حوزه فعالیت و نهایتاً پایین بودن سطح کارایی آن ها بوده است (حسن زاده، سلطانی، ۱۳۸۵، ص ۴۱۱). لذا

دستیابی به معیارهای یک نظام بانکی قوی و کارآمد، دستیابی به هدف استفاده بهینه از منابع بانک‌ها و انجام عملیات به نحو کارا از دیر باز مورد توجه مسوولان بانک‌ها بوده است. دستیابی به این امور نیز مستلزم سنجش کارایی عملکرد بانک‌ها است (کاظمی، ۱۳۸۷، ص ۵).

بنابراین با توجه به تعداد قابل توجه بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری در کشور، همچنین با توجه به روند خصوصی سازی بانک‌های دولتی و کاهش نفوذ دولت در بازارهای مالی و نیز تبدیل تعاونی‌های اعتبار و مؤسسات مالی و اعتباری به بانک (مؤمنی و دیگران، ۱۳۸۹، ص ۱۴۱)، نیاز به تجزیه و تحلیل وضعیت مالی بانک‌ها هم برای سهامداران و هم برای سپرده‌گذاران حائز اهمیت است تا سرمایه‌گذاران و سپرده‌گذاران با آگاهی لازم و اطمینان بیشتر در یک مؤسسه سالم و سودآور سرمایه‌گذاری کنند و به این طریق، حرکت چرخ‌های اقتصاد جامعه را به سوی رشد و توسعه تسهیل نمایند (رضانژاد، ۱۳۸۹، ص ۵۰).

با توجه به این امر که هدف از خصوصی سازی بانک‌ها بهبود عملکرد و افزایش کارایی بانک‌ها است و امروزه این امر به طور وسیعی در کشور در حال انجام است، سنجش عملکرد بانک‌های خصوصی برای بررسی تحقق بهبود عملکرد لازم است. بنابراین ما در این تحقیق در پی بررسی تحقق این امر از طریق سنجش عملکرد مالی بانک‌های خصوصی و دولتی و مقایسه آن‌ها با هم با استفاده از مدل CAMEL هستیم.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق:

در این بخش ضمن تعیین تعریف عملیاتی ارزیابی عملکرد و مفاهیم مرتبط با آن، از بعد نظری، مدل مورد استفاده در تحقیق تشریح می‌شود.

ارزیابی عملکرد:

عملکرد یک کسب و کار به عنوان تابعی از کارایی^۱ و اثربخشی^۲ یک فعالیت تعریف می‌شود (Neely et al., 2005, p. 1229).

اندازه‌گیری عملکرد موضوعی است که غالباً مورد بحث قرار می‌گیرد اما به ندرت تعریف شده است (Ibid).

نیلی و همکارانش در طراحی سیستم اندازه‌گیری عملکرد تعاریف زیر را در خصوص اندازه‌گیری عملکرد ارائه می‌دهند:

^۱. Efficiency

^۲. Effectiveness

از نظر آن ها از آنجا که عملکرد یک کسب و کار به عنوان تابعی از کارایی و اثربخشی یک فعالیت تعریف می شود بنابراین تعاریف زیر را می توان برای عملکرد بیان نمود:

- اندازه گیری عملکرد می تواند به عنوان فرایند کمی نمودن کارایی و اثربخشی یک فعالیت تعریف گردد.

- یک شاخص عملکرد می تواند به عنوان معیاری برای کمی سازی اثربخشی و کارایی یک فعالیت تعریف گردد.

- سیستم ارزیابی عملکرد^۱ (PMS) می تواند به عنوان مجموعه معیارهای مورد استفاده برای کمی سازی اثربخشی و کارایی یک فعالیت تعریف شود.

حتی با این تعاریف اندازه گیری عملکرد همچنان موضوعی گسترده باقی می ماند (Ibid, p.1229).

برای ارزیابی عملکرد بنگاه و نیروی کار آن در بانک ها روش های متعددی از سوی اقتصاد دانان و صاحب نظران مالی ارائه شده است از جمله تجزیه و تحلیل نسبت های مالی، روش های پارامتریک مانند روش مرزی تصادفی و ناپارامتریک مانند تجزیه و تحلیل پوششی داده ها^۲ (DEA) و ... از بین این روش ها، روش DEA در مقالات متعددی مورد استفاده قرار گرفته است. از جمله بررسی های خارجی مانند دکر و پوست^۳ (۲۰۰۱)، پارادی و چفینیت^۴ (۲۰۰۴)، انگلیدیس و لیروودی^۵ (۲۰۰۶)، سافین^۶ (۲۰۰۹)، پارادی و دیگران^۷ (۲۰۱۱) و بررسی های داخلی مانند حقیقت و نصیری (۱۳۸۲) و زریاب (۱۳۸۸) برای سنجش عملکرد بانک ها مورد استفاده قرار گرفته است.

چارچوب CAMEL نیز در سال های اخیر به عنوان روشی برای بررسی سلامت و عملکرد مالی بانک ها مورد توجه بسیاری از صاحب نظران و محققان قرار گرفته است و در تحقیقات بسیاری در خارج از کشور در خصوص عملکرد بانک ها از جمله نامالاتسان^۸ (۲۰۰۸)، کار^۹ (۲۰۱۰)، شار و دیگران^{۱۰} (۲۰۱۱) و کوزر و صبا^{۱۱} (۲۰۱۲)، مورد استفاده قرار گرفته است اما در کشور ما مورد توجه محققان و برخی بانک ها به آن تازگی دارد و تحقیقات چندانی در این خصوص صورت نگرفته است.

1. Performance Measurement System

2. Data Envelopment Analysis

3. Dekker & Post

4. Paradi & Schaffnit

5. Angelidis & Lyroudi

6. Sufian

7. Paradi, et al

8. Nimalatahsan

9. Kaur

10. Shar, et al

11. Kouser & Saba

مدل CAMELS برای ارزیابی عملکرد بانک‌ها: مدل CAMELS نگرش مدرن در مطالعات بانکی است. این مدل یکی از معروف‌ترین روش‌هایی است که در سال‌های اخیر مورد توجه بسیاری از صاحب‌نظران و تحلیل‌گران قرار گرفته است (قادری و دیگران، ۱۳۸۹، ص ۲۱۳).

این سیستم در اکتبر سال ۱۹۸۷ توسط اداره اتحادیه اعتبار ملی^۱ (NCUA) بکار گرفته شده است (Babar&Zeb, 2011, p.23). درجه اعتبار، سودآوری و نقدینگی، از جمله مهمترین معیارها برای تعیین شایستگی و سنجش فعالیت یک بانک است. به همین منظور از سال ۱۹۸۸ کمیته نظارت بر بانکداری بازل نیز بکارگیری شاخص‌های CAMEL را برای ارزیابی نهادهای مالی لازم دانسته است (عباسقلی پور، ۱۳۸۹، ص ۲۹). در سال ۱۹۹۷ یک جزء دیگری به CAMEL با عنوان ریسک بازار (S) افزوده شده است. هر چند، اغلب کشورهای در حال توسعه برای ارزیابی عملکرد سازمان‌های مالی از CAMEL به جای CAMELS استفاده می‌کنند (Baral, 2005, p.42) کشور ما نیز جزء کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شود لذا در این بررسی از مدل CAMEL استفاده می‌کنیم. مدل CAMEL شامل ۵ بعد: کفایت سرمایه، کیفیت دارایی، کیفیت مدیریت، عملکرد درآمدها و نقدینگی است.

کفایت سرمایه توانایی مالی بانک را نشان می‌دهد (Dincer, et al, 2011, p.1532) و برای اندازه‌گیری آن سرمایه بانک به دو قسمت تقسیم می‌شود: سرمایه اصلی و سرمایه تکمیلی (Baral, 2005, p.43). کارکرد اصلی این نسبت، حمایت بانک در برابر زیان‌های غیره منتظره و نیز حمایت از سپرده‌گذاران و اعتباردهندگان است (سیف، ۱۳۸۵، ص ۳۶). بعد دوم کیفیت دارایی است که تمرکز اولیه تجزیه و تحلیل آن بر ریسک اعتباری است (Jegarasingam, 2006, p.4). کیفیت دارایی‌ها در بانک‌ها مستقیماً با عملکرد مالی آن‌ها در ارتباط است. ارزش تسهیلات، وابسته به ارزش نقد شدن وثایق آن است، در حالی که ارزش سرمایه‌گذاری‌ها به ارزش بازار وابسته است. از بانک انتظار می‌رود که از دارایی‌های با ثبات در پرتفوی خود استفاده نماید و برای کاهش ارزش دارایی‌های خود یک برنامه زمان‌بندی شده و ذخایر مناسب برای جبران ارزش آن در نظر بگیرد (عباسقلی پور، ۱۳۸۹، ص ۳۰). کیفیت درست مدیریت کلیدی برای عملکرد بانک است اما سنجش آن مشکل است. به هر حال شاخص‌های متعددی می‌توانند مشترکاً به عنوان شاخص درستی و شایستگی مدیریت به کار گرفته شوند. نسبت مخارج، درآمد هر کارمند، هزینه هر وام، میانگین اندازه وام‌ها و هزینه هر واحد پول وام داده شده می‌توانند به عنوان نماینده کیفیت مدیریت استفاده شوند (Baral, 2005, p.44). بعد دیگر عملکرد درآمد

---

¹. National Credit Union Administration

هاست که ارتباط زیادی با چگونگی مدیریت دارایی ها و بدهی ها در آن نهاد دارد. کسب درآمد در یک نهاد مالی، باید سودآور باشد، به نحوی که از رشد دارایی ها حمایت کند و قابلیت اندوخته سازی در سازمان را بالا برد تا به افزایش حقوق سهامداران منجر گردد. عملکرد درآمدی خوب منتهی به افزایش اطمینان سپرده گذاران، سرمایه گذاران، وام دهندگان و بخش عمومی نسبت به مؤسسه خواهد شد (ADB, 2002, P. 15).

در نهایت، بعد نقدینگی است که کنترل آن از مسوولیت های مهم مدیر بانک است. استفاده از وجوه کوتاه مدت در سرمایه گذاری های بلند مدت، بانک را با این ریسک مواجه می کند که دارندگان حساب های سرمایه گذاری ممکن است متقاضی دریافت وجوه خود باشند و این نکته بانک را مجبور به فروش دارایی های خود نماید. بانک باید نقدینگی کافی برای پاسخگویی به تقاضای سپرده گذاران و وام گیرندگان داشته باشد تا اطمینان عمومی را نسبت به خود جلب نماید (عباسقلی پور، ۱۳۸۹، ص ۳۰).

فرضیات تحقیق:

تحقیق حاضر هر یک فرضیه اصلی و پنج فرضیه فرعی به قرار زیر مبتنی است.

فرضیه اصلی:

بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی در ابعاد پنج گانه مدل CAMEL تفاوت معنادار وجود دارد.

فرضیه های فرعی: فرضیه های تحقیق عبارتند از:

۱. بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی در بعد کفایت سرمایه تفاوت معنادار وجود دارد.
۲. بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی در بعد کیفیت دارایی ها تفاوت معنادار وجود دارد.
۳. بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی در بعد کیفیت مدیریت تفاوت معنادار وجود دارد.
۴. بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی در بعد عملکرد درآمدها تفاوت معنادار وجود دارد.
۵. بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی در بعد نقدینگی تفاوت معنادار وجود دارد.

نوع تحقیق: این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ نحوه گردآوری اطلاعات، توصیفی از نوع پیمایشی است. برای بدست آوردن اطلاعات مربوط به اجزاء چارچوب CAMEL از گزارش‌های عملکرد بانک‌ها که شامل صورت‌های مالی بانک‌ها است و از یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی بانک‌های نمونه استفاده شده است.

جامعه آماری این تحقیق تمامی بانک‌های تجاری دولتی و خصوصی (۷ بانک دولتی و ۱۳ بانک خصوصی در دوره زمانی تحقیق) کشور ایران است. برای انجام تحقیق حاضر بر اساس نظر کارشناسان بانکی و خبرگان انتخاب ۴ بانک تجاری دولتی شامل بانک سپه، تجارت، صادرات و ملی و ۴ بانک تجاری خصوصی شامل بانک اقتصادنوین، پارسپان، پاسارگاد و سامان به عنوان نمونه مناسب تشخیص داده شدند. این بانک‌ها با شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده‌اند. قلمروی زمانی تحقیق نیز سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۸۸ در نظر گرفته شده است.

برای سنجش ابعاد مدل مورد بررسی در این تحقیق از نسبت‌های زیر استفاده شد:

کفایت سرمایه: طبق ماده یک آیین‌نامه کفایت سرمایه مصوب ۱۳۸۲ نسبت کفایت سرمایه حاصل تقسیم سرمایه پایه به مجموع دارایی‌های موزون شده به ضرایب ریسک بر حسب درصد (اعم از اقلام بالای خط و اقلام زیر خط) است (بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۲/۱۱/۲۹، ص ۱).

$$\text{نسبت کفایت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه پایه}}{\text{اقلام بالای خط (ضریب ریسک)} + \text{اقلام زیر خط (ضریب تبدیل)} (\text{ضریب ریسک})}$$

در این تحقیق برای اندازه‌گیری ۴ بعد دیگر از رهنمودهای بانک توسعه آسیا (ADB, 2002, PP.13-16) به شرح زیر استفاده شده است:

کیفیت دارایی: شامل ۴ مولفه زیر :
نسبت ذخیره زیان وام^۱

^۱. Loan Loss Provision Ratio

$$\text{نسبت تخیره زیان وام} = \frac{100 \times \text{تخیره زیان وام}}{\text{میانگین دارایی های درآمدزا}}$$

بدهی های معوق پورتفولیو^۱

$$\text{نسبت زیان وام}^2 = \frac{100 \times \text{مانده مطالبات معوق}}{\text{کل مطالبات}} = \text{بدهی های معوق پورتفولیو}$$

نسبت زیان وام^۲

$$\text{نسبت زیان وام} = \frac{100 \times \text{هزینه مطالبات مشکوک الوصول}}{\text{میانگین کل مطالبات}}$$

نسبت اندوخته^۳

$$\text{نسبت اندوخته} = \frac{100 \times \text{تخیره زیان وام}}{\text{کل مطالبات}}$$

کیفیت مدیریت

$$\text{کیفیت مدیریت} = \frac{\text{هزینه های عملیاتی}}{\text{کل تسهیلات پرداختی}} = \text{هزینه هر واحد پول وام داده شده}$$

---

¹. Portfolio in Arrears

². Loan Loss Ratio

³. Reserve Ratio

۲۱ ← مقایسه عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی

عملکرد درآمدها: مشتمل بر ۵ مولفه زیر است
بازده دارایی‌ها (ROA)^۱ (%)

$$\text{بازده دارایی‌ها (\%)} = \frac{100 \times \text{سود خالص پس از مالیات}}{\text{متوسط مجموع دارایی‌ها}}$$

بازده حقوق صاحبان سهام (ROE) (%)

$$\text{بازده حقوق صاحبان سهام (\%)} = \frac{100 \times \text{سود خالص پس از مالیات}}{\text{متوسط حقوق صاحبان سهام}}$$

نسبت حاشیه بهره^۲ (%)

$$\text{نسبت حاشیه بهره (\%)} = \frac{(c) \times 100 \times \text{هزینه بهره و دیگر هزینه های مالی}}{(d) \text{ متوسط استقراض}} - \frac{(a) \times 100 \times \text{درآمد حاصل از پورتفولیو وام}}{(b) \text{ متوسط پورتفولیوی وام}}$$

نسبت حاشیه سود^۳ (%)

$$\text{نسبت حاشیه سود (\%)} = \frac{100 \times \text{هزینه بهره و دیگر هزینه های مالی}}{(b) \text{ متوسط کل منابع}} - \frac{100 \times \text{درآمد غیر عملیاتی} - \text{درآمد کل}}{(a) \text{ متوسط کل پورتفولیو}}$$

نسبت هزینه های واسطه گری^۴ (%)

$$\text{نسبت هزینه های واسطه گری (\%)} = \frac{[100 \times (\text{کارمزد ها و کمیسیون ها و هزینه های واگذاری تعهد} + \text{هزینه بهره}) - \text{هزینه های کل}]}{\text{متوسط کل دارایی ها}}$$

نقدینگی با دو مولفه زیر:

نسبت تسهیلات به سپرده ها (%)

$$\text{نسبت تسهیلات به سپرده ها (\%)} = \frac{100 \times (\text{شامل وام های کوتاه مدت و اوراق بهادار قابل داد و ستد}) \text{ وام ها}}{\text{سپرده های مشتریان}}$$

نسبت تسهیلات به سپرده های (میان مدت و بلندمدت) (%)

1. Return On Assets

2. Interest-Spread Ratio

3. Earnings-Spread Ratio

4. Intermediation Cost Ratio

$$100 \times \frac{\text{وام های بلند مدت و میان مدت}}{\text{سپرده های بلند مدت و میان مدت}} = \text{نسبت تسهیلات به سپرده های (میان مدت و بلند مدت) (\%)}$$

برای منظور تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS16 استفاده شد. در ابتدا آزمون کلموگورف – اسمیرنف برای بررسی نرمال بودن داده ها انجام گرفت. سپس، آزمون میانگین دو جامعه مستقل برای بررسی وجود تفاوت معنادار بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی به کار گرفته شد.

یافته های تحقیق

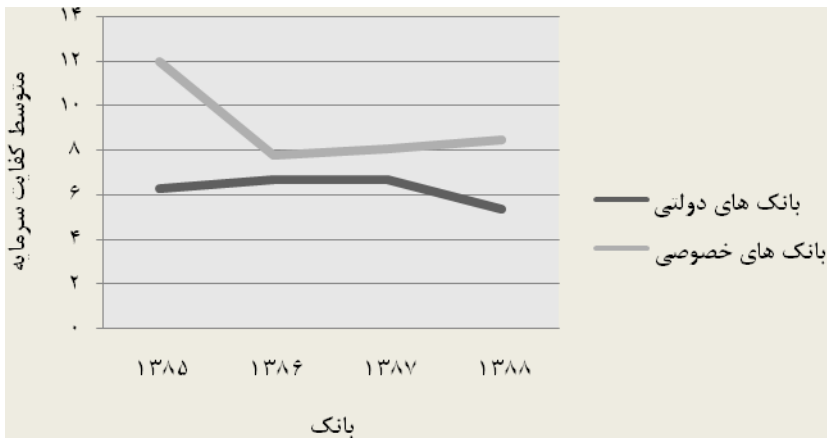
این تحقیق با استفاده از داده های جمع آوری شده هشت بانک نمونه، طی یک دوره ای چهار ساله – سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸- از هشت بانک نمونه اجرا شد. سپس با محاسبه میانگین نسبت های مدل CAMEL میانگین عملکرد بانک های تجاری دولتی و خصوصی بر اساس هر یک از ابعاد مدل در سال های مذکور مورد مقایسه قرار گرفت. و در ادامه نتایج حاصل از آزمون های آماری فرضیات ارائه گردید.

(الف) مقایسه عملکرد بانک های دولتی و خصوصی بر اساس بعد کفایت سرمایه

جدول ۱: متوسط نسبت کفایت سرمایه بانک های دولتی و خصوصی در سال های ۱۳۸۵-۱۳۸۸ (واحد درصد)

سال	بانک			
	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵
بانک های دولتی	۵/۴	۶/۷	۶/۷	۶/۳
بانک های خصوصی	۸/۵	۸/۱	۷/۸	۱۲

۲۳ مقایسه عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی

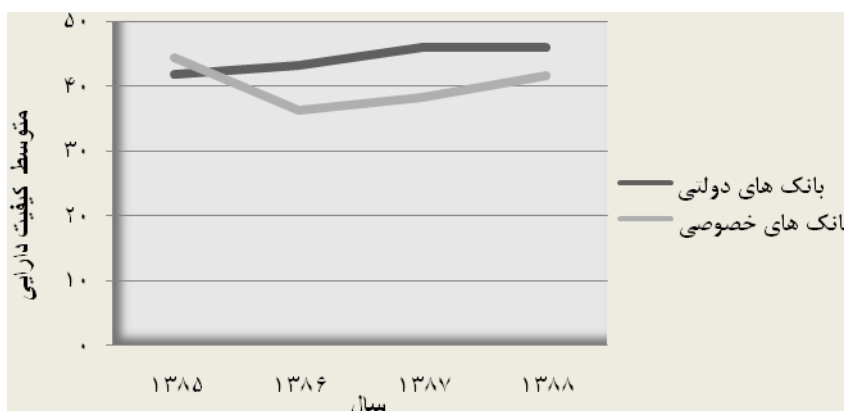
نمودار ۱: مقایسه نسبت کفایت سرمایه بانک‌های دولتی و خصوصی در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۸، مبنا: جدول (۱)

نسبت کفایت سرمایه بانک‌ها طبق قوانین بانک مرکزی باید حداقل ۸ درصد باشد. در جدول و نمودار بالا مشاهده می‌شود که نسبت کفایت سرمایه بانک‌های خصوصی ۸ درصد و بالاتر است. اما این نسبت در بانک‌های دولتی زیر حد استاندارد قرار دارد. بر این اساس نتایج بدست آمده حاکی از وضعیت مطلوب‌تر بانک‌های خصوصی نسبت به بانک‌های دولتی از نظر نسبت کفایت سرمایه است. البته این تفاوت ناچیز است.

(ب) مقایسه عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی بر اساس بعد کیفیت دارایی

جدول ۲: متوسط کیفیت دارایی بانک‌های دولتی و خصوصی در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۸ (واحد درصد)

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸
بانک های دولتی	۴۱/۸۳	۴۳/۱۷	۴۶	۴۵/۹۷
بانک های خصوصی	۴۴/۳	۳۶/۲۲	۳۸/۱۴	۴۱/۴۹

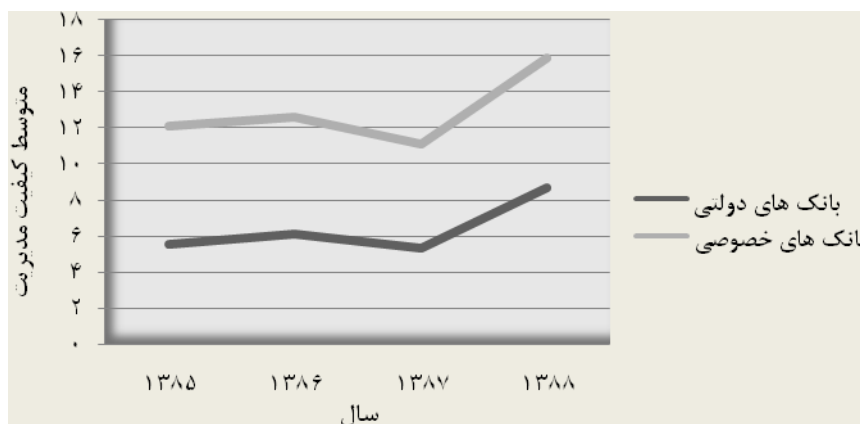
نمودار ۲: مقایسه بعد کیفیت دارایی بانک های دولتی و خصوصی در سال های ۱۳۸۵-۱۳۸۸، مبنا: جدول (۲)

بر اساس نمودار بالا عملکرد بانک های دولتی از لحاظ کیفیت دارایی کمی بهتر از بانک های خصوصی است البته با توجه با افزایش کیفیت دارایی های بانک های خصوصی در سال های اخیر در این بعد تفاوت بانک های دولتی و خصوصی چندان محسوس نیست .

(ج) مقایسه عملکرد بانک های دولتی و خصوصی بر اساس بعد کیفیت مدیریت

جدول ۳: متوسط کیفیت مدیریت بانک های دولتی و خصوصی در سال های ۱۳۸۵-۱۳۸۸ (واحد درصد)

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸
بانک های دولتی	۵/۵	۶/۱	۵/۳	۸/۷
بانک های خصوصی	۱۲/۱	۱۲/۶	۱۱/۱	۱۵/۹

۲۵ مقایسه عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی

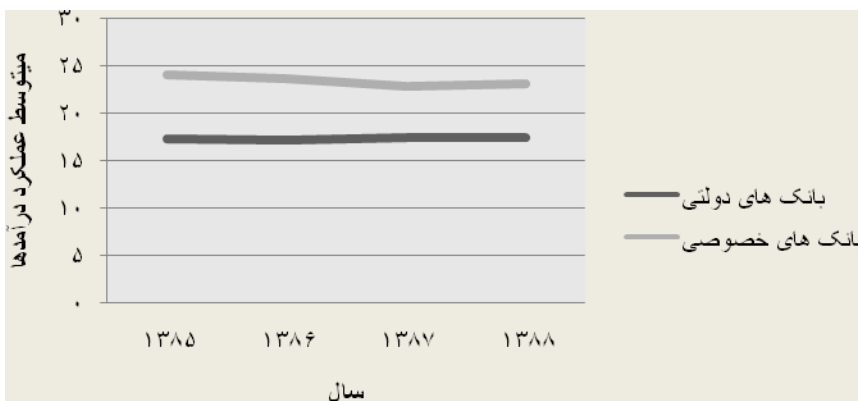
نمودار ۳: مقایسه بعد کیفیت مدیریت بانک‌های دولتی و خصوصی در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۸، مبنا: جدول (۳)

بنا به نمودار فوق که میانگین این نسبت در بانک‌های دولتی کمتر از بانک‌های خصوصی است و این بیانگر عملکرد بهتر مدیریت بانک‌های دولتی است.

د) مقایسه عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی بر اساس بعد عملکرد درآمدها

جدول ۴: متوسط عملکرد درآمدها بانک‌های دولتی و خصوصی در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۸ (واحد درصد)

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸
بانک‌های دولتی	۱۷/۲۲	۱۷/۱۳	۱۷/۴	۱۷/۴۱
بانک‌های خصوصی	۲۴/۰۵	۲۳/۶۳	۲۲/۹۳	۲۳/۲۲

نمودار ۴: مقایسه بعد عملکرد درآمدهای بانک‌های دولتی و خصوصی در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۸، مبنا: جدول (۴)
بر اساس نمودار فوق که متوسط عملکرد درآمدهای بانک‌های خصوصی بالاتر از بانک‌های دولتی است و این بیانگر عملکرد بهتر بانک‌های خصوصی نسبت به بانک‌های دولتی از نظر درآمدها آن‌ها است.

ه) مقایسه عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی بر اساس بعد نقدینگی

جدول ۵: متوسط نقدینگی بانک‌های دولتی و خصوصی در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۸ (واحد درصد)

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸
بانک‌های دولتی	۱۱۹/۱۸	۱۳۲/۱۶	۱۲۰/۷	۱۰۱/۲۶
بانک‌های خصوصی	۸۲/۱۶	۸۲/۸	۸۰/۹۸	۸۸/۳

با انجام آزمون k-s در بررسی توزیع داده‌های هر یک از ابعاد مدل تحقیق حاضر در سطح اطمینان ۹۵ درصد میزان P-value محاسبه شد که مقدار آن برای بعد کفایت سرمایه $\text{sig} = 0/297$ و برای بعد کیفیت دارایی‌ها $\text{sig} = 0/698$ و برای بعد کیفیت مدیریت $\text{sig} = 0/866$ و برای بعد عملکرد درآمدها $\text{sig} = 0/882$ و برای بعد نقدینگی $\text{sig} = 0/674$ به دست آمد از آنجا که چون برای تمام ابعاد بزرگتر $\text{sig} > 0/05$ است لذا فرض صفر (H_0) پذیرفته می‌شود و فرض مقابل (H_1) رد می‌شود. بنابراین داده‌ها برای هر پنج بعد مدل از توزیع نرمال پیروی می‌کنند. در نتیجه: نرمال بودن توزیع کل داده‌ها پذیرفته می‌شود.

ب) آزمون فرضیه‌های تحقیق

برای آزمون فرضیه‌های تحقیق با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌های مدل از آزمون میانگین دو جامعه مستقل^۱ (آزمون T) استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون در جدول زیر نشان داده شده است.

به زبان آماری فرضیات را می‌توان به صورت زیر بیان نمود.

$H_0 = \mu_1 = \mu_2$	بین عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی در ابعاد مورد نظر تفاوت معناداری وجود ندارد.
$H_1 = \mu_1 \neq \mu_2$	بین عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی در ابعاد مورد نظر تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۷: نتایج آزمون T برای فرضیه اصلی

نتیجه آزمون	سطح معناداری آزمون	مقدار t	فرضیات تحقیق
پذیرش H_0	۰/۵۲۷	-۰/۶۳۹	اصلی
پذیرش H_0	۰/۲۱۲	-۱/۵۶۷	فرعی اول
پذیرش H_0	۰/۲۱۶	۱/۳۸۴	فرعی دوم
رد H_0	۰/۰۰۵	-۴/۳۴۴	فرعی سوم
رد H_0	۰/۰۰۰	-۷/۸۵۵	فرعی چهارم
رد H_0	۰/۰۱۲	۳/۵۲۳	فرعی پنجم

با انجام آزمون T در بررسی وجود تفاوت معنادار بین عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی در سطح اطمینان ۹۵ درصد میزان P-value را محاسبه شد که با توجه به جدول بالا برای فرضیه اصلی و فرضیات

^۱. Independent-Samples T Test

فرعی اول و دوم بزرگتر $sig > 0/05$ است لذا فرض صفر (H_0) برای این فرضیات پذیرفته و فرض مقابل (H_1) را رد می شود. یعنی برابری میانگین های دو جامعه در این فرضیات پذیرفته می شوند. بنابراین فرضیه اصلی و فرضیات فرعی اول و دوم رد می شوند. اما برای فرضیات فرعی سوم و چهارم و پنجم ($sig < 0/05$) کوچکتر است لذا فرض صفر (H_0) برای این فرضیات را رد می کنیم و فرض مقابل (H_1) را می پذیریم. و برابری میانگین ها برای این فرضیات پذیرفته نمی شوند. بنابراین فرضیات فرعی سوم و چهارم و پنجم پذیرفته می شوند. در نتیجه بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی از نظر بعد کفایت سرمایه و کیفیت دارایی ها تفاوت معناداری وجود ندارد. اما از نظر بعد کیفیت مدیریت و عملکرد درآمدها و نقدینگی تفاوت معناداری وجود دارد. در مجموع نیز با توجه به نتیجه آزمون فرضیه اصلی بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی در ابعاد پنج گانه مدل CAMEL تفاوت معناداری وجود ندارد.

نتیجه گیری و پیشنهاد ها

نتیجه گیری: براساس مرور مبانی نظری موضوع و پیشینه تحقیق به صراحت می توان بیان داشت که نتایج اغلب تحقیقات داخلی و بین المللی عملکرد بهتر بانک های خصوصی نسبت به بانک های دولتی را تأیید می کنند و خصوصی سازی را به عنوان فرایندی برای بهبود عملکرد و کارایی بانک ها می دانند. اما نتایج حاصل از این تحقیق تفاوت معناداری را بین عملکرد بانک های دولتی و خصوصی نشان نمی دهد. نکته ای که در اینجا باید در مقایسه با تحقیقات خارجی مورد توجه قرار گیرد، این است که تحقیقات ذکر شده و سایر تحقیقات موجود در پیشینه خصوصی سازی، در کشورهای مختلف و با وضعیت های سیاسی و اقتصادی مختلف اجرا شده است و نمی توان شرایط یکسانی برای آن ها در نظر گرفت. در خصوص تحقیقات داخلی نیز، این تحقیقات در سال ها و نمونه های متفاوتی صورت گرفته اند که ممکن است در برخی سال ها به دلیل شرایطی خاص و یا عملکرد بسیار خوب یک یا دو بانک نمونه نتایج متفاوتی ارائه شود. همچنین هر یک از این تحقیقات از مدل ها و شاخص های متفاوتی برای مقایسه عملکرد بانک ها استفاده کرده و هر کدام معیارهای خاصی از عملکرد را مورد ارزیابی قرار داده اند. از بین تحقیقاتی که در پیشینه تحقیق ارائه شده است تحقیق انجام شده توسط مجتهد و محرابی (۱۳۸۷) تا حدودی از نظر شاخص های مورد مقایسه مشابه تحقیق حاضر است. شاخص های استفاده شده در این بررسی شاخص های سود آوری، نقدینگی و سرمایه در سال های ۱۳۸۱-۱۳۸۶ است، در این بررسی به مقایسه نتایج محاسبه شاخص ها بدون استفاده از آزمون آماری پرداخته است، نتایج این بررسی نشان از وضعیت مطلوب تر بانک های خصوصی از نظر کفایت سرمایه و نسبت حقوق صاحبان سهام نسبت به بانک های دولتی دارد که از این نظر با نتایج تحقیق حاضر مشابهت دارد اگر چه که تحقیق حاضر تفاوت

معناداری را بین عملکرد بانک‌ها از نظر نسبت کفایت سرمایه نشان نمی‌دهد ولی میانگین این نسبت نشان از وضعیت مطلوب تر بانک‌های خصوصی نسبت به دولتی دارد اما این تفاوت معنادار نیست. باید توجه داشت که خصوصی سازی بانک‌ها می‌تواند بر برخی شاخص‌های عملکردی با قدرت بیشتری تأثیر بگذارد. یکی از این شاخص‌ها نقدینگی است زیرا خصوصی سازی باعث ایجاد آزادی انتخاب برای بانک‌ها در نحوه تخصیص منابع خود در سرمایه‌گذاری‌های مختلف می‌شود. بنابراین بانک‌های خصوصی معمولاً تمایل به سرمایه‌گذاری کوتاه مدت و پربازده دارند و از مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی و بلندمدت با مخاطرات بالایی، اجتناب می‌کنند. در حالی که یکی از دلایل وجودی بانک‌های دولتی کمک به تجهیز منابع لازم برای اجرای سیاست‌گذاری‌هایی است که دارای بازدهی بلند مدت است که این امر مخاطرات بالایی دارد و ریسک نقدینگی بانک‌های دولتی را به شدت افزایش می‌دهد. بنابراین با این شرایط بانک‌های خصوصی می‌توانند با مدیریت درست، ریسک نقدینگی خود را کاهش دهند و بانک خود را از نظر نقدینگی در شرایط مطلوبی قرار دهند.

همانگونه که در نتایج تحقیق حاضر مشاهده می‌شود بانک‌های دولتی از نظر کیفیت مدیریت بهتر از بانک‌های خصوصی عمل کرده‌اند اما بانک‌های خصوصی از نظر دو بعد عملکرد دارایی‌ها و نقدینگی تفاوت معنادار و عملکرد بسیار بهتری را نسبت به بانک‌های دولتی داشته‌اند اما در کل بانک‌های خصوصی علی‌رغم میانگین عملکردی بالاتر نسبت به بانک‌های دولتی تفاوت معناداری با عملکرد بانک‌های دولتی نداشته‌اند و بانک‌های خصوصی علی‌رغم انتظار نتوانسته‌اند عملکرد مناسبی داشته باشند. البته با توجه به این که زمان زیادی از تشکیل بانک‌های خصوصی و امر خصوصی سازی نمی‌گذرد و حدود یک دهه است که این امر به طور جدی دنبال شده است بنابراین باید این فرصت را به بانک‌های خصوصی داد که وضعیت عملکردی خود را بهبود بخشند. و این امر نیاز به نظارت مستمر، برنامه‌ریزی دقیق و بهبود مدیریت برای داشتن عملکرد مناسب تر و سلامت مالی بانک‌ها دارد.

پیشنهادها: با توجه به نتایج حاصل از فرضیات تحقیق راهکارهای زیر برای بهبود عملکرد بانک

ها پیشنهاد می‌شود:

۱. افزایش نسبت کفایت سرمایه: بانک‌ها برای افزایش این نسبت، نیازمند افزایش بیشتر سرمایه،

تغییر در ترکیب دارایی‌ها و یا اعمال هر دو این سیاست هستند. برخی راه‌حل‌های موجود عبارتند از:

الف) افزایش سهام سرمایه درجه یک

ب) کاهش دارایی‌های ریسکی

ج) کاهش ریسک اعتباری بین بانکی

۲. کاهش مطالبات معوق بانک ها: بویژه بانک های خصوصی باید با برنامه ریزی و مدیریت

درست در پی کاهش و حتی حذف مطالبات معوق خود باشند.

راهکارهای کاهش مطالبات به قرار زیر پیشنهاد می شود:

الف) کنترل و نظارت بر حیات مالی وام گیرنده

ب) ارتقای سطح علمی و تخصصی کارکنان بانک

ج) تشکیل و استفاده از مؤسسات رتبه بندی اعتباری مشتریان

د) لزوم ایجاد بخش اختصاصی در سیستم قضایی برای رسیدگی به دعاوی

ه) الزام محاکم قضایی برای در اولویت قرار دادن رسیدگی به پرونده های مهم بانکی

۳. کاهش هزینه های عملیاتی: البته در اغلب کشورهای در حال توسعه ای که از تورم بیش از ۲۰

درصد رنج می برند، هزینه های عملیاتی بانکی و شکاف همزمان بین نرخ های وام و سپرده به شدت

بالاست. بنابراین مشکل اصلی، تورم است و پایین آوردن آن تنها علاج عاقلانه است.

۴. افزایش حاشیه سود: به دو روش زیر می توان حاشیه سود را افزایش داد:

الف) کیفیت بهتر و در نتیجه درآمد بالاتر و سرمایه گذاری در بخش های سودآور

ب) کاهش بیشتر هزینه ها کاهش هزینه های مالی با استفاده از مزیت نسبی ناشی از بهره‌وری و

تکنولوژی و مواردی نظیر آن.

۵. تعدیل نسبت تسهیلات به سپرده ها: بانک های دولتی با برنامه ریزی درست تا حد امکان با ید

به تعدیل نسبت تسهیلات به سپرده های خود به خصوص نسبت تسهیلات اعطایی به سپرده ها

(بلندمدت و میان مدت) بپردازند. تا ریسک نقدینگی خود را کاهش دهند.

پیشنهادهایی نیز برای پژوهش های آتی به قرار زیر ارائه می شود:

مدل استفاده شده در این تحقیق یک مدل جامعی از شاخص های مختلف برای سنجش عملکرد و

سلامت مالی بانک های است و از لحاظ اطلاعاتی در حوزه های پذیرفته شده ادبیات بانکی است و اخیراً

مورد توجه محققان قرار گرفته است و همچنان جای کار و بررسی در کشورمان دارد. بنابراین موضوعات

زیر با استفاده از مدل CAMEL برای پژوهش های آتی پیشنهاد می شود.

سنجش عملکرد و سلامت مالی بانک ها در سال های آتی و مقایسه آن نسبت به عملکرد گذشته

با استفاده از مدل CAMEL.

سنجش عملکرد بانک ها قبل و بعد از خصوصی شدن با استفاده از مدل CAMEL.

مقایسه عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی < ۳۱

رتبه بندی بانک های مختلف و یا شعب مختلف یک بانک از لحاظ عملکردی و سلامت مالی با استفاده از مدل CAMEL.

برای این کار از مدل سیستم رتبه بندی تخمینی^۱ (SEER) می توان استفاده کرد. این مدل از آخرین آمار مالی بانک برای محاسبه CAMEL استفاده می کند.

پیش بینی احتمال شکست بانک ها در آینده نزدیک با استفاده از مدل CAMEL. بنابراین محققان بعدی می توانند به وسیله این مدل احتمال شکست بانک های مختلف بخصوص بانک ها و مؤسسات غیردولتی را در آینده نزدیک بررسی کنند.

---

¹. The System Estimating Examination Rating

منابع

۱. اسلامی بیگدلی، غلامرضا (۱۳۸۷) *مباحثی در تئوری و مدیریت مالی*، تهران: انتشارات ترمه.
۲. امامی میبدی، علی (۱۳۷۹) *اصول اندازه گیری کارایی و بهره وری (علمی و کاربردی)*، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی.
۳. امیری، هادی و رئیس صفری، مجتبی (۱۳۸۴) "بررسی کارایی بانک های تجاری در ایران و عوامل نهادی مؤثر بر آن"، *مجله جسارت های اقتصادی*، شماره ۳، صص ۹۷-۱۴۲.
۴. اولیاء، محمد صالح، مدرسی، سید ناصر، بهجت، محسن و شهوازیان، سلاله (۱۳۸۹) *آشنایی با سیستم های ارزیابی عملکرد*، تهران: نص.
۵. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره مطالعات و مقررات بانکی (۱۳۸۹)، "آیین نامه کفایت سرمایه"، ضمیمه بخشنامه مب/ ۱۹۶۶ و مب/ ۱۹۶۷ (تهران: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۲/۱۱/۲۹).
۶. بهمند، محمد و بهمنی، محمود (۱۳۸۵) *بانکداری داخلی-۱ (تجهیز منابع پولی)*، جلد اول، چاپ سیزدهم، تهران: مؤسسه عالی بانکداری ایران (بانک مرکزی).
۷. حسین زاده بحرینی، محمد حسین، ناجی میدانی، علی اکبر و چمانه گیر، فرشته (زمستان ۱۳۸۷) "مقایسه کارایی اقتصادی بانک های خصوصی و دولتی در ایران با استفاده از روش تحلیل پوششی (فراگیر) داده ها (DEA)"، *مجله دانش و توسعه، سال پانزدهم*، شماره ۲۵، صص ۱-۳۰.
۸. حقیقت، جعفر و نصیری، ناصر (پاییز و زمستان ۱۳۸۲) "بررسی کارایی سیستم بانکی با کاربرد تحلیل پوشش داده ها (مطالعه موردی بانک کشاورزی)"، *فصلنامه پژوهش های اقتصادی*، شماره ۹ و ۱۰، صص ۱۷۱-۱۳۵.
۹. رضا نژاد، اکبر (آذر ۱۳۸۹) "نسبت های مالی عملکرد در بانک ها (بخش دوم)"، *فصلنامه بانک و اقتصاد*، شماره ۱۱۰، صص ۵۰-۴۵.
۱۰. زمانی فراهانی، مجتبی (زمستان ۱۳۷۸) *پول، ارز و بانکداری*، ویرایش جدید، تهران: نشر ترمه.
۱۱. سلطان محمدی، حفظ اله (تابستان ۱۳۸۶). *توسعه و خصوصی سازی بانک ها: روندها، موضوعات، تجربه ها و درس ها*، *فصلنامه بانک*، صص ۷۲-۶۲.
۱۲. سیف، ولی الله (اردیبهشت ۱۳۸۵). "کفایت سرمایه در نظام بانکی قسمت دوم" *ماهنامه حسابدار*، سال بیستم، شماره ۱۷۱، صص ۱۶-۱۹ و صص ۳۶-۳۸ و صص ۵۶-۵۷.
۱۳. صدری، محمد باقر (زمستان ۱۳۸۶). "کفایت سرمایه؛ شاخص مهم ارزیابی بانک ها"، *فصلنامه بانک صادرات ایران*، شماره ۴۳، صص ۴-۵.

۱۴. طاهری، شهنام (۱۳۸۱). *توسعه اقتصادی و برنامه ریزی*، چاپ چهارم، تهران: هوای تازه.
۱۵. عباسقلی پور، محسن (خرداد ۱۳۸۹). "عوامل مؤثر بر بهبود عملکرد بانک ها"، *فصلنامه بانک و اقتصاد*، شماره ۱۰۶، صص ۲۴-۳۵.
۱۶. غیور، سید مرتضی (پاییز ۱۳۸۸). "مقایسه عملکرد مالی بانک های تجاری دولتی و خصوصی بر اساس رویکرد تصمیم گیری چندمعیاره"، *فصلنامه علمی- پژوهشی- تخصصی گروه مدیریت دانشگاه امام رضا (علیه السلام)*، شماره هشتم، صص ۹-۳.
۱۷. جی. فرای، مکسول (۱۳۹۰). *پول، بهره و بانکداری در توسعه اقتصادی*، مترجمان: اکبر کمیجانی، محمود مشهدی احمد و ناهید پور رستمی، تهران: مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی.
۱۸. قادری، سید فرید، آزاده، محمدعلی، میر جلیلی، مریم و شیخ علیشاهی، محمد (۱۳۸۹). "ارزیابی عملکرد منابع انسانی بانک ها بر اساس روش های DEA و Fuzzy DEA"، *نشریه تخصصی مهندسی صنایع*، دوره ۴۴، شماره ۲، صص ۲۲۸-۲۱۳.
۱۹. کاظمی، رسول (۱۳۸۷). "تجزیه و تحلیل عملکرد مالی بانک های دولتی جمهوری اسلامی ایران و مقایسه آن با بانک های اسلامی کشورهای حوزه خلیج فارس"، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.
۲۰. لشکری، محمد، هژبر الساداتی، مرتضی (پاییز ۱۳۸۹). "خصوصی سازی بانک ها و تأثیرات آن بر افزایش کارایی و بهبود عملکرد بانک ها"، *فصلنامه راهبردیاس*، شماره ۲۳، صص ۱۳۵-۱۴۸.
۲۱. مجتهد، احمد و حسن زاده، علی (۱۳۸۷). *پول و بانکداری و نهادهای مالی*، تهران: پژوهشکده پولی و بانکی.
۲۲. مجتهد، احمد و محرابی، لیلا (۱۳۸۷). *خصوصی سازی بانک ها و تأثیر آن بر عملکرد نظام بانکی*، تهران: پژوهشکده پولی و بانکی.
۲۳. وکیلی، سهیلا (زمستان ۱۳۸۶). "کفایت سرمایه لازمه بانکداری نوین"، *فصلنامه بانک*، صص ۲۴-۳۰.
۲۴. هوشمند، محمود، فرمانبر، محمد و کیوانفر، محمد (زمستان ۱۳۸۹). "تحلیل عملکرد شرکت های واگذار شده به بخش خصوصی (از طریق بورس اوراق بهادار) طی برنامه سوم توسعه"، *مجله دانش و توسعه*، سال هفدهم، شماره ۳۳، صص ۷۶-۹۶.
25. ADB (2002). Guidelines for the Financial Governance and Management of Investment Projects Financed by the ADB. *Section Of Financial Institutions*, PP.1-22.
26. Babar, Haseeb Zaman., Zeb, Gul. (2011). *CAMELS Rating System For Banking Industry In Pakistan.*, Master Thesis. Umea School of Business. PP:1-90.

27. Baral, Keshar J. (2005). Health Check-up of Commercial Banks in the Framework of CAMEL: A Case Study of Joint Venture Banks in Nepal. *The Journal of Nepalese Business Studies*, Vol. II, NO. 1, pp. 41-55.
28. Dincer, Hasan., Gencer, Gulsah., Orhan, Nazife., Sahinbas, Kevser. (2011). A Performance Evaluation of the Turkish Banking Sector after the Global Crisis via CAMELS Ratios, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, Vol 24, PP: 1530–1545.
29. Fiorentino, Elisabetta., Vincenzo, Alessio De., Heid, Frank., Karmann, Alexander & Koetter, Michael (2009). The effects of privatization and consolidation on bank productivity: comparative evidence from Italy and Germany. Series 2: *Banking and Financial Studies*, No. 03, pp. 1-36.
30. Jegarasasingam, Anandakumar. (2006). Malaysian rating corporation berhad. *journal of financial institution rating*. No.: 364803 V.p: 1-8.
31. Kaur, Harsh Vineet (2010). Analysis of Banks in India-A CAMEL Approach. *GLOBAL BUSINESS REVIEW*, Vol. 11, No. 2, pp. 257–280.
32. Kouser, Rehana & Saba, Irum (2012). Gauging the Financial Performance of Banking Sector using CAMEL Model: Comparison of Conventional, Mixed and Pure Islamic Banks in Pakistan. *International Research Journal of Finance and Economics*, Issue 82, pp. 67-88.
33. Nakane, Márcio I. & Weintraub, Daniela B. (2005). Bank privatization and productivity: Evidence for Brazil. *Journal of Banking & Finance*, Vol. 29, pp. 2259–2289.
34. Neely, Andy, Gregory, Mike & Platts, Ken (2005). Performance measurement system design- A literature review and research agenda. *International Journal of Operations & Production Management*, Vol. 25, No. 12, pp. 1228-1263.
35. Nimalathan, B. (2008). A Comparative Study Of Financial Performance Of Banking Sector In BANGLADESH – An Application Of CAMELS Rating System. *Annals of University of Bucharest, Economic and Administrative Series*, Nr. 2, pp. 141-152.
36. Omran, M. (2006). “Privatization, State Ownership, and Bank Performance in Egypt”, *World Development*, Vol. 35, No. 4, 714-733.
37. Otchere, Isaac (2009). Competitive and value effects of bank privatization in developed countries. *Journal of Banking & Finance*, Vol. 33, pp. 2373–2385.
38. Shar, Amir Hussain., Shah, Muneer Ali & Jamali, Hajan (2011). Performance evaluation of pre- and postnationalization of the banking sector in Pakistan: An application of CAMEL model. *African Journal of Business Management*, Vol. 5(3), pp. 747-761.
39. Wirnkar A.D. & Tanko M. (2007). CAMEL(S) AND Banks Performance Evaluation: The Way Forward. *Electronic copy available at: <http://ssrn.com>*, pp. 1-21.

40. Yang, Shaomei & Zhao, Junyan (2009). Study on Commercial Banks Credit Risk Based on AGA and Camel Rating System. *Second International Workshop on Knowledge Discovery and Data Mining*, PP.562-565.

